

УДК 378.25(477)

Представники родини Огієвських і КПІ

Representatives of Ohievskii family and KPI

Ольга Шульга¹, Віктор Соколов², Святослав Куций³

Olha Shulha, Victor Sokolov, Svyatoslav Kucii

¹ Державний політехнічний музей при НТУУ «КПІ», Київ, Україна, *polymus@ukr.net*

² Галузевий державний архів гідрометслужби, Київ, Україна

³ Учень 11 класу Конотопської спеціалізованої школи I–III ступенів № 3, м. Конотоп, Україна

Ключові слова:

Київський політехнічний інститут, Володимир Огієвський, Анатолій Огієвський, Василь Огієвський, лісівництво, радіотехніка, гідрологія

Анотація: Стаття присвячена унікальному роду Огієвських, представники декількох поколінь якого досягли значних успіхів в науці. В статті дається короткий біографічний огляд родинних зв'язків Огієвських, більш детально досліджуються біографії тих представників родини Огієвських, доля яких пов'язана з Київською політехнікою та гідрометеорологічною наукою. В статті розглядаються біографії, науковий доробок та педагогічна діяльність Василя Дмитровича Огієвського, засновника лісової дослідної справи в Україні і Росії, Володимира Васильовича Огієвського, одного з перших фахівців з радіотехніки в Україні, організатора радіотехнічної спеціальності у Київському політехнічному інституті, Анатолія Володимировича Огієвського, одного з фундаторів гідрологічної справи в Україні. Автори розкрили роль кожного з вищезгаданих вчених в розвитку і становленні української наукової школи в галузях радіотехніки, гідрології, лісівництва, проаналізували значення КПІ в житті та науково-педагогічній діяльності визначних особистостей славного роду Огієвських.

Key words:

Kyiv Polytechnic Institute, Volodymyr Ohievskii, Anatolii Ohievskii, Vasyl Ohievskii, forestry, radioengineering, hydrology

Abstract— The article is devoted to the representatives of the unique Ohievskii family who achieved considerable successes in science. In the article a short biographic review of Ohievskii family is given with more detailed information about those who related with Kyiv Polytechnic Institute and hydrometeorological science. In the article the biographies and scientific works of Vasyl D. Ohievskii – founder of experimental forestry in Ukraine and Russia, Volodymyr V. Ohievskii – one of the first specialists on radio engineering in Ukraine, organizer of radio engineering division in Kyiv Polytechnic Institute and Anatolii V. Ohievskii – one of the founders of hydrology in Ukraine. Authors exposed the role of all of them in the development and formation of Ukrainian scientific school in radio engineering, hydrology, forestry and analysed the value of KPI in life and scientific and pedagogical activity of representatives of the unique Ohievskii family.

Огієвські, яких ми знаємо, є багатовіковим сплавом з представників різних родин. Грузиненки з Кролевця, Лазаревські і Рубісови з Конотопа небезпідставно вважають багатьох Огієвських «своїми». Ці родини мали блискучих представників, які заклали підвалини появи династії науковців Огієвських, однієї з найавторитетніших в наукових колах колишнього СРСР.

Огієвські. Огієвські належать до старовинного дворянського українського роду. Перші згадки про Огієвських відносяться до 1675 року, коли з Київського воєводства на Лівобережжя перебралась родина Огій-Тишкевичів. Один з них, Іван, за декілька років оселився в Кролевці. Його сини, Кіндрат і Павло, обирались Кролевецькими сотниками. Син Павла, Григорій і внук, Максим, також були сотниками. Григорій вже писав своє прізвище у звичному нам вигляді.

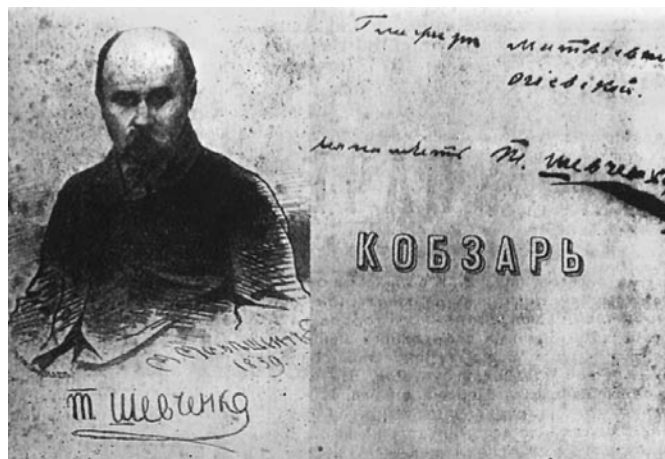
Огієвські жили і працювали як в Кролевці, так і за його межами. Приміром, сини Максима, Олександр і Дмитро, служили перекладачами при дипломатичних місцях за кордоном і в державних установах С.-Петербурга

[4]. Ще один з синів, Петро, служив колезьким реєстратором в Кролевці. Його ж син, Дмитро, був дідом Анатолія і Володимира Огієвських. Дмитро Петрович народився в 1810 році, отримав вищу освіту, був держслужбовцем, працював на виборних посадах, закінчив кар'єру в чині колезького радника (чин полковника). Дмитро Петрович одружився з Глафірою Матвіївною Лазаревською. В шлюбі він мав п'ятеро дітей: Олену (1856), Михайла (1859), Василя (1861), Володимира (1862) і Афанасію (1865) [5], [6].

Загальновідомо, що Тарас Шевченко, повертаючись з України до Петербургу, 25 серпня 1859 року разом з братами Глафіри Матвіївни Федором та Іваном зупинявся в Кролевці у подружжя Дмитра Петровича і Глафіри Матвіївни Огієвських [1], [2]. Наступного, 1860 року, Шевченко передав з братом Іваном до Кролевця «Кобзар» з дарчим написом: «Глифире Матвеевне Огиевской на память. Т. Шевченко» [3]. В травні 1861 року в садибі Огієвських зупинялась траурна процесія з прахом поета, що прямувала до Канева.

Родинний будинок Огієвських в Кролевеці.
Тарас Григорович Шевченко зупинявся у ньому.

Кобзар з дарчим написом.
Фото Сереженко. Автограф Т. Г. Шевченко

Лазаревські. Рід Лазаревських Шевченкової доби походить із селища Гирявки Конотопського повіту на Чернігівщині. Родина повітового судді з Конотопщини Матвія Лазаревського і його дружини Опанасії мала шістьох синів: Василя, Михайла, Федора, Якова, Олександра, Івана і двох доньок – Марію і Глафіру. Лазаревські відомі своїми багаторічними близькими стосунками з Шевченком. Глафіра Матвіївна та її брати – Василь, Федір, Яків та Іван були добрими знайомими Тараса Шевченка, а Михайло і Олександр – його близькими друзями. Саме завдячуючи цьому знайомству і відбувся візит поета до Огієвських у Кролевець. У своєму щоденнику Тарас Григорович 29 березня 1858 року пише: «На удивление симпатические люди эти прекрасные Лазаревские, и все шесть братьев, как один, замечательная редкость». Брати допомагали йому матеріально і морально під час перебування поета в Петербурзі. Вони робили все, що могли протягом усіх десяти років його заслання в Оренбурзі та за Каспієм, щоб скрасити підневільне життя Тараса Григоровича далеко від рідної землі і щоб поет перебрався з чужини на вічний спочинок до Канева. Шевченко дарував їм свої рукописи, живописні твори, надсилав листи. Щира дружба і тісні стосунки встановилися у поета насамперед з Михайлом Лазаревським. У «Щоденнику» 2 липня 1857 року він писав: «Пошли, господи, всем людям такую дружбу и такого друга, как Лазаревский» [31]. Останні роки Михайло Лазаревський вів фінансові справи Шевченка.

Найвідоміші з Лазаревських – історик Лівобережної України Олександр Матвійович, український письменник і політичний діяч – Гліб Олександрович.

Рубісови. Дворянська родина з Конотопа. Голова сім'ї Костянтин Миколайович і його дружина, Катерина Михайлівна, виховували чотирьох доньок і двох синів: Софію, Олену, Катерину, Ганну, Олексія і Миколу.

Костянтин Рубісов працював чиновником акцизного відомства. Був автором філософських трактатів («Мысли о религии, о смерти и доброй жизни», Конотоп, типография кооператоров, 1918) і підручників з математики [7], [8], [9]. Ймовірно, був знайомий з Д. Менделєєвим. В Російській державній бібліотеці зберігається праця «Основные данные алкометрии и их применение», а Д. Менделєєв і К. Рубісов вказані як співавтори [10].

Родинне фото Огієвських, підписане Ією Володимирівною Огієвською, дочкою Володимира Васильовича Огієвського, Кролевець, приблизно 1900 року. Верхній ряд: Мельников – чоловік померлої Олени Дмитрівни Огієвської; Володимир Дмитрович Огієвський, Василь Дмитрович Огієвський; наступний ряд: Марія Федотівна Огієвська (Залеська), Володимир Васильович Огієвський, Глафіра Матвіївна Огієвська (Лазаревська), Афанасія Дмитрівна Огієвська; нижній ряд: Катерина Григорівна Огієвська (Пресницька) зліва від неї – Володимир Володимирович Огієвський, Марія Василівна Огієвська, Василь Васильович Огієвський; трохи вище – Тамара Володимирівна Огієвська (згодом Ленчевська), Анатолій Володимирович Огієвський.

Один з синів, Микола, представляв Конотопщину в Другій Державній думі і Українській Центральній раді [11], [12]. З 1905 до 1917 року очолював Конотопську залізничну лікарню [13].

Донька, Катерина Костянтинівна, навчалась гри на піаніно у композитора М. Лисенка, закінчила школу малювання М. Мурашка. Вийшла заміж за студента-медика з Кролевця Олександра Павловича Грузиненка, який, після закінчення в 1887 році медичного факультету Київського університету, відмовився від роботи в Києві і оселився з дружиною на батьківщині. Вони виховували двох доньок – Лію і Валентину [14].

Грузиненки. Священник з села Голубівки Чернігівської губернії, Павло Грузиненко, мав синів Гаврила, адвоката, Дмитра і Василя, священників, та вже згаданого Олександра, лікаря. Про авторитет і моральні якості родини свідчать такі факти: після смерті отця Павла, прихожани продовжували ходити за порадами до його могили. Олександр Павлович принципово не брав грошей за лікування і коли, після його смерті в 1908 році, тіло привезли до Кролевця з Києва, то від вокзалу до будинку дорогу поливали водою, щоб не було куряви, а в усіх садах позрізали квіти для вшанування. Дотепер зберігся пам'ятник Олександру Павловичу на його могилі в Кролевці [14].

Огієвські були вихідцями з родин, які мали не лише високі інтелектуальні, а й моральні якості і тому стали взірцем не лише високого професіоналізму, а й людської гідності і вимогливості.

Автори пропонують більш детально зупинитись на біографіях тих представників родини Огієвських, яких доля пов'язала з Київським політехнічним інститутом.

1. Василь Дмитрович Огієвський.

Видатний вітчизняний лісівник, один з засновників лісової дослідної справи. Народився в 1861 році в Кролевці на Сумщині. Закінчив Полтавську військову гімназію, потім – Лісовий інститут в С.-Петербурзі. Дружина – Марія Федотівна Огієвська (Залеська).

В 1888–1892 роках працював помічником лісничого Одоєвського лісництва Тульської губернії і викладав у місцевій лісовій школі. Науковою роботою почав займатись з 1888 року.

Двічі від Лісового департаменту Росії відряджався до Західної Європи для вивчення там лісової справи (у 1892 та 1908 роках). Перша наукова робота надрукована в 1892 році: «Питомник хвойних саженцев в Тульской губернии». З 1894 по 1908 рік очолював Особливу таксаційну партію Лісового департаменту. В 1908 році В. Огієвський організував і очолював 10 років першу в Росії Контрольну станцію лісового насіння в С.-Петербурзі. За час роботи Василь Дмитрович опублікував ряд наукових праць і розробив методику визначення якості насіння та прилад, що отримав назву «склянка Огієвського». Передбачалось, що буде створено 60 опорних пунктів в різних губерніях для науково-дослідницької роботи.

Василь Дмитрович, за спогадами старшого сина, Володимира Васильовича, літо проводив в опорних пунктах, створених в лісових масивах, а взимку обробляв

накопичений матеріал в родинному будинку в Кролевці.

До наших днів збереглось урочище «Великий бір» в Собицькому лісництві Шосткінського району. Встановлений обеліск засвідчує, що тут жив і працював учений-лісознавець В. Д. Огієвський. Цей своєрідний музей-сосон став центром створеного лісового заказника загальнодержавного значення площею понад 1200 гектарів. За величиною, різноманітністю, зразковим станом культур лісовий масив біля Собича й досі не має собі рівних [19]

Обеліск Огієвському В.Д. в урочищі «Великий бір».

В. Д. Огієвський, 1903 рік

Крім вищезгаданого Собицького, дослідник організував опорні пункти з вивчення географічних культур сосни ще в 20 лісництвах: Микільському, Охтенському, Брянському, Казанському, Заокському, Трипільському та інших. В 1910–1916 роках було закладено 49 постійних пробних площ, висаджено понад 200 географічних варіантів культур сосни звичайної.

З 1912 по 1918 роки завідував кафедрою приватного лісівництва (лісових культур) С.-Петербурзького лісового інституту, професор, 2 останні роки був ще й помічником директора.

В. Д. Огієвський мріє повернутись до Києва. В травні 1920 року Василя Дмитровича обирають профе-

сором кафедри лісових наук агрономічного відділення Київського політехнічного інституту, де він і працював до кінця свого життя. Василь Дмитрович передчасно помер в 1921 році 30 червня, похований на Лук'янівському цвинтарі.

За період роботи в КПІ Василь Дмитрович узагальнював зібрані за попередні роки матеріали, разом з керівником ботанічної лабораторії КПІ Є. П. Вотчалом розробив методи промислової підсочки сосни для виробництва скипидару і каніфолі в Україні. Також організував вперше в Україні курси підготовки інструкторів підсочного промислу при ботанічній лабораторії КПІ. Одночасно працював в Сільськогосподарському науковому комітеті (СГНКУ), входив до його Президії, був одним з розробників Статуту, очолював лісову секцію, був членом Комісії з вивчення природних багатств України при Українській академії наук.

Василь Дмитрович Огієвський – автор багатьох наукових праць, підручників. Широта його наукових інтересів вражає. Науковець вивчав плононосіння сосни, особливості природного поновлення лісу в залежності від варіантів вирубки, розробляв засоби і методи розведення культури дуба і сосни, догляд за лісовими культурами, методи боротьби з шкідниками лісу, контроль якості насіння, вплив походження насіння на ріст насаджень та багато інших тем [15], [16], [17]. Результати тих досліджень використовуються донині.

Мав нагороди – Велику срібну медаль Всесвітньої виставки в Парижі (1900), Золоту медаль Всеросійської виставки насінництва (1912), ордени св. Станіслава 2 та 3 ступенів, св. Анни 3 ступеня [18], [19].

В. Д. Огієвський – родоначальник династії науковців-лісівників.

Молодший син, Василь Васильович. Як і батько, вчений-лісівник. Народився в Кролевіці в 1892 році.

В 1949–1952 роках декан лісогосподарського факультету Лісотехнічної академії в Ленінграді. Професор, доктор сільськогосподарських наук. Спеціалізувався на агролісомеліорації, вивчав проблему залісення пісків, автор підручників [20], [21], [22]. Його син, також Василь Васильович, продовжив династію лісівників: доктор сільськогосподарських наук, завідувач кафедрою лісових культур Сибірського технологічного інституту [23].

2. Володимир Васильович Огієвський, старший син Василя Дмитровича.

Народився 1890 року на Курщині, в м. Кропивна. Один із перших фахівців з радіотехніки, радіозв'язку в Україні. Засновник радіотехнічної спеціальності та радіотехнічного факультету в КПІ, професор, доктор технічних наук, заслужений працівник вищої освіти УРСР. Його життєвий і творчий шлях як організатора радіотехнічної науки і освіти нерозривно пов'язаний з історією розвитку Київського політехнічного інституту.

Закінчив в 1907 році екстерном Київське реальне училище і того ж року вступив до Київського політехнічного інституту на механічне відділення. В 1911–1912 роках вільнонайманим проходив армійську службу в 4-й іскровій роті, що дислокувалась в Києві. Там навчався в

електромеханічному класі, здобувши перші радіотехнічні знання. Після звільнення в запас «прапорщиком запасу Інженерних військ по Київському уїзду» повернувся до навчання і мав захищати дипломний проект, але в 1914 році розпочалась війна. Володимир Васильович був мобілізований до діючої армії. В липні 1914 року був призначений помічником начальника 3-ї Польової іскрової станції. Військова кар'єра стрімка і успішна: в 1916 році він уже служив «Начальником Радіотелеграфного Отделення 30-го корпусу Радіотелеграфного Дивизиона VIII армии». «За отлично усердную службу и труды, понесенные во время военных действий» нагороджений орденами Св. Станіслава 3 та 2 ступенів, Св. Анни 3 та 4 ступенів «за храбрость» (з послужного списку прапорщика В. Огієвського) [32], [33]. 21 жовтня 1917 року був «представлен к производству в чин поручика». На цьому військова кар'єра Огієвського в царській Росії закінчується. В грудні 1917 року В. Огієвський їде делегатом на Всеросійський з'їзд військових телеграфістів в Петроград. В подальшому його обирають до складу Ради військового радіотелеграфу (РВР), в лютому 1918 року він очолює цю Раду. Влітку 1918 року РВР скасовують, Володимир Васильович переходить на службу до Головного військово-інженерного управління (ГВІУ). Для надійного оперативного зв'язку з фронтами громадянської війни в Москві в Сокольниках починається будівництво приймально-передавальної радіостанції незгасаючих коливань. Відповідальним керівником робіт призначають М. В. Шулейкіна, його заступником – В. В. Огієвського. Після введення радіостанції незгасаючих коливань в експлуатацію в 1920 році, Огієвський працює її начальником, як заступник головного будівельника бере участь в будівництві першого вузла зв'язку в Москві. Після введення вузла зв'язку в експлуатацію, Огієвський подає рапорт з проханням про переведення його до Києва, де жила родина. В 1921 році Володимира Васильовича перевели до Києва на посаду начальника військової радіостанції.

До Києва В. Огієвський прибув вже сформованим радіоспеціалістом. Цього ж року він почав викладати у Київському військовому училищі зв'язку та на електротехнічному факультеті КПІ, що був заснований восени 1918 року. В 1921 році Володимир Васильович в КПІ організовує першу в Україні вузівську радіотехнічну лабораторію, яка стала базою для розвитку радіотехнічної спеціальності, а потім і радіотехнічного факультету інституту. Становлення радіолабораторії відбувалось на першому етапі практично без спеціальних асигнувань зусиллями Огієвського. Частина вимірювальних приладів була передана з електротехнічної лабораторії, комплект приладдя прийомної радіостанції дав начальник Київського Радіодивізіону, декілька приладів авіаційного радіотелеграфу передав Авіа-Ремзавод, спеціальну апаратуру і обладнання, катодні лампи передали з Осередкової Військової Радіотехнічної лабораторії (проф. М.І Горяєв). та інших організацій. За відсутністю коштів усі роботи по встановленню, монтажу та ремонту приладдя Огієвський здійснював з співробітниками і студентами.

В 1922 році Володимир Огієвський демобілізується з армії, в цьому ж році одружується на Валентині Гру-

зиненко, яку знав з дитинства.

При лабораторії виникла майстерня, де силами студентів виконувався монтаж спеціальної апаратури як для радіолабораторії, так і для інших установ. Наприклад, для магістрального радіозв'язку Південно-Західної залізниці була побудована перша в Україні короткохвильова установка, яка пропрацювала там кілька років. В лабораторії розроблялись і виготовлялись точні катодні вимірювальні прилади, хвильоміри, які ніхто в країні не виготовляв. Огієвський розробив метод високовольтних фільтрових конденсаторів з вітчизняної сировини. В майстерні при радіолабораторії з ініціативи і під керівництвом В. Огієвського у 1929 році вперше в країні було налагоджено серійне виробництво фільтрових високовольтних конденсаторів для радіостанцій, значно дешевших і менших за розмірами конденсаторів відомої німецької фірми «Лоренц», що дозволило з 1931 року відмовитись від імпорту конденсаторів за валюту. В кінці 20-х років Огієвський, якого призначили консультантом Всеукраїнського відділення Тресту «Радиострой», залучав студентську молодь до активної участі в будівництві радіомовних станцій, в майстернях при радіолабораторії виготовляли для них обладнання. Створення одного з перших радіомовних передавачів також відбулось в радіолабораторії під керівництвом В. В. Огієвського. В 1924 році Огієвським організовано радіо гурток, в 1925 вийшла в ефір перша в СРСР аматорська колективна радіостанція (R1KPI). Членами гуртка, студентами та співробітниками інституту, була виготовлена вся приймально-передавальна апаратура для гуртка.

В 1930 році на базі електротехнічного факультету був заснований Київський енергетичний інститут і створений радіотехнічний факультет з кафедрою радіотехніки. Спеціальні дисципліни викладали найбільш талановиті і перспективні випускники Тетельбаум, Жук, Бернардинер, Габович. Регулярний випуск радіоінженерів почався з 1931 року. В 1934 році КЕІ реорганізований в Київський індустріальний інститут (КІІ), де була тільки радіо спеціальність. У 1938 році радіоспеціальність трансформували в спеціальний факультет з кафедрами радіотехніки (В. В. Огієвський) і приймально-передавальних пристроїв (С. І. Тетельбаум). З 1941 по 1944 Огієвський працював в евакуації в Уральському індустріальному інституті і одночасно в Свердловській філії НДІ № 3 при СНК СРСР, консультантом з радіо в Академії ім. Жуковського, в радіотехнічній лабораторії 4 спецвідділу НКВД. В липні 1944 року інститут повертає собі стару назву «Київський політехнічний інститут». Радіотехнічний факультет, один з восьми, очолює професор В. В. Огієвський.

В. В. Огієвський був першим і багаторічним деканом радіотехнічного факультету (1930–1934, 1941, 1944–1962); завідувачем кафедри радіотехніки (1930–1941), та теоретичних основ радіотехніки (1944–1973). Вчене звання професора В. В. Огієвському Вища атестаційна комісія Всесоюзного комітету зі справ вищої школи при РНК СРСР затвердила 17 березня 1939 року.

Після виходу на пенсію залишився на кафедрі професором-консультантом. Вихованці Володимира Васильовича стали відомими вченими, викладачами, організаторами науки і виробництва: С. І. Тетельбаум,

Н. П. Воллернер, О. Я. Букринська, Я. К. Трохименко, Ю. П. Гудзенко, В. О. Гойжевський, В. П. Тараненко, М. Ю. Ільченко та багато інших. На кафедрі ТОР виконали десятки науково-технічних проектів з оборонної тематики, колективи розробників нагороджувались Державними преміями УРСР і СРСР в галузі науки і техніки [32].

Останнє фото на кафедрі В.В. Огієвського.

В день свого 80-річчя професор розпочав свій виступ перед співробітниками кафедри словами: «Головним завданням свого життя я вважав, що не треба заважати людям жити і працювати...» [32]. За роки наукової і педагогічної діяльності він здобув надзвичайно високий авторитет серед колег і студентів, став взірцем високої моральності, працелюбності, інтелігентності.

Автори виявили документи, які засвідчують, що Володимир Васильович мав стосунок до метеорологічної служби України в період її становлення (Укрмет), яка була складовою частиною Сільськогосподарського вченого комітету України. На початку 1923 року він завідував радіостанцією, що була підпорядкована Службі Погоди [25].

В. Огієвський відзначений державними нагородами – орденами Леніна, Трудового Червоного прапора, медалями «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні» та ін., Грамотою Президії Верховної ради СРСР. Мав звання «Заслужений працівник вищої школи», «Почесний радист», почесний член Науково-технічного товариства радіотехніки, електроніки і зв'язку ім. О. С. Попова.

Помер Володимир Васильович 26 лютого 1979 року. Похований на Київському кладовищі «Берківці».

3. Анатолій Володимирович Огієвський.

Двоюрідний брат Володимира Васильовича Огієвського. Народився в 1894 році в Стародубі. Після закінчення з золотою медаллю в 1913 році Мінської гімназії, навчався в Психоневрологічному та Політехнічному інститутах Петербурга [26], [27].

В 1918 році поновив навчання вже в Київському Політехнічному інституті [28], [29]. Авторі припускають, що саме В. Д. Огієвський допоміг Анатолію Володимировичу пов'язати долю з КПІ і гідрологічною наукою. Грома-

дьянська війна зробила неможливим продовження навчання в 1919–1920 роках. Лише в 1921 році Анатолій Огієвський поновився в КПІ, а вже наступного року захистив дипломну роботу, присвячену проекту гавані та суднобудівного елінгу на Десні поблизу Чернігова. Батько Анатолія Володимировича – Володимир Дмитрович перебував у родовому гнізді Огієвських в Кролевеці і працював юристом в районних установах [28].

В 1923 році Огієвський вступає до аспірантури при кафедрі гідрології КПІ (науковий керівник професор Є. В. Оппоков), а після її закінчення в листопаді того ж року розпочинає самостійну наукову діяльність в якості наукового співробітника кафедри гідрології КПІ.

З 1926 по 1952 рік (за виключенням 3 років ув'язнення 1941–1943) був співробітником Інституту водного господарства АН України (нині Інститут гідромеханіки НАНУ), завідувачим відділом, заступником директора. Багато років викладав, завідував кафедрою гідрології у Київському інженерно-меліоративному інституті.

Зробив карколомну кар'єру, пояснити яку можна потребами економіки УРСР, що стрімко розвивалась, в практичному і теоретичному гідрологічному забезпеченні та супроводі та видатними здібностями самого А. Огієвського.

А. Огієвський досліджував питання методики гідрологічних прогнозів, гідрометричних робіт, режиму річок і факторів стоку, створював підручники.

Зусилля Анатолія Володимировича були визначальними в рятуванні Дніпрельстану під час катастрофічної повені 1931 року. Перебуваючи на посаді керівника служби гідрологічних оповіщень (з 1928 по 1932), він забезпечив, за період з 26 квітня до 14 травня 1931 року, складання і надання народному господарству 171 прогностичного рівня. Існує припущення, що саме внесок в боротьбу з наслідками повені став вирішальними в отриманні Анатолієм Володимировичем звання доктора технічних наук [30].

З 26 червня 1941 року до травня 1943 року А. Огієвський перебував під слідством у в'язниці Новосибірська через донос, але справа була припинена через недоведеність провини. Після повернення в 1944 році до Києва долучився до відновлення зруйнованих війною гідротехнічних споруд та будівництва нових. В 1947 році з'явився довідник «Гідрологічні розрахунки для річок УРСР (за відсутності спостережень)», одним з упорядників якого був А. Огієвський.

Також з'явилися важливі роботи «Формули для щорічних весняних максимумів в умовах одного створу», «Про можливий вплив травопільної системи на режим річок УРСР», «Нові норми гідрологічних розрахунків для проектування з осушення в умовах УРСР», «Особливості гідрологічних розрахунків для малих річок УРСР», «Спрощення водогосподарських розрахунків для колгоспних ставків (посібник з проектування і будівництва)» тощо. Помер в 1952 році.

Автори щиро вдячні її Володимирівні Огієвській, кандидату мистецтвознавства, доньці Володимира Васильовича Огієвського, за цінні історичні свідчення, надані фотографії і документи.

Труханів острів з Володимирської гірки під час повені 1931 року, Київ

Фото А.В. Огієвського з особистої справи під час ув'язнення.

А. В. Огієвський – директор Київської науково-дослідної гідрологічної обсерваторії (1944–1947)

Джерела та література:

1. САНісов В., Середа Є. Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка. / В. Анісов. – К.: Дніпро. – 1976. – С. 214 – 329.
2. Жур П. Третя зустріч. Хроніка останньої мандрівки Т. Шевченка на Україну. / П. Жур. – К.: Дніпро. – 1970. – С. 307.
3. Лазаревський О. О. Pro domo sua (Про дом мой) / О. О. Лазаревський. – М.: Мегалон. – 1999. – С. 148.
4. Лазаревський О. М. Описание старой Малороссии. Материалы для истории заселения, землевладения и управления. Том второй. Полк Нежинский / О. М. Лазаревський. – К.: Типография К. Н. Милевского. – 1893. – С. 362 – 377.
5. Довідник з історії України. т. 2 / [За ред. І. Підкови та Р. Шуста]. – К.: Генеза, 1995. – С. 207 – 208.
6. Карась А. З історії Сумщини. Історичні нариси / А. Карась. – К.: СМП «АВЕРС» – 2006. – С. 28.
7. Рубисов К. Пособие для нагляд. преподавания арифметики. / К. Рубисов. – С.-Пб.: тип. А. Головачова. – 1868. – С. 148.
8. Рубисов К. Теория пропорциональных величин для учеников гимназий. / К. Рубисов. – Чернигов: тип. М. Б. Шапиры. – 1864. – С. 22.
9. Рубисов К. Арифметика. Систематич. общ. курс. / К. Рубисов. – С.-Пб.: Черкесов. – 1873. – С.191.
10. Основные данные практической алкоометрии и их применение. По науч. исслед. удел. весов растворов спирта Д. И. Менделеева. [Сост. К. Н. Рубисов]. – С.-Пб.: тип. М. М. Стасюлевича. – 1897. – С.195.
11. Бойович М. М. Члени Державної думи (портрети і біографії). Друге скликання. (1907 –1912 г.) / М. М. Бойович. – М.: Типография Т-ва И. Д. Сытина. – 1907. – С. 519.
12. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. У двох томах. Том 1. 4 березня – 9 грудня 1917 року. / Упор.: В. Ф. Верстюк, О. Д. Бойко, Ю. М. Гамрецький, Г. М. Михайличенко та ін. / К.: Наукова думка. – 1996. – С. 586.
13. Нікітін В., Драло П. Відділкова лікарня. / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://konotophistory.com.ua/history/likarnya1.p hp>
14. Огієвська І. В. Подорож до Кролевця. // Україна. Наука і культура. – 2008. – С. 398 –421
15. Мерзленко М. Василий Дмитриевич Огиевский (1861 – 1921). / Електронний ресурс. Режим доступу: wwf.ru>data/publ_period/forest_mag29/10.pdf
16. Огиевский В. Д. Возобновление дуба посредством густой культуры местами. / В. Д. Огиевский. – С.-Пб.: тип. М. Квара. – 1912. – С.37.
17. Огиевский В. Д. Наставление к борьбе с майским хрущем. / В. Д. Огиевский. – С. Пб.: тип. «Сел. вестн.». – 1912. – С.30.
18. Коваленко С. Д. Сільськогосподарський науковий комітет України (1918 – 1927 рр.): організаційна структура та напрямки діяльності. / Електронний ресурс. Режим доступу: base.dnsgb.com.ua/INB/2009-5/09_kovalenko.pdf
19. Нестеренко П. Сосни професора Огієвського. / П. Несторенко // Сільські вісті. – 2010. – № 61 (18498)
20. Огиевский В. В. Лесные питомники и культуры. / В. В. Огиевский. – М. – Л.: Сельхозгиз. – 1954. – С.332.
21. Огиевский В. В. Технические и пищевые лесные деревья и кустарники. / В. В. Огиевский. – М. – Л.: Гослесбумиздат. – 1949. – С. 76.
22. Марийская история в лицах. Електронний ресурс. Режим доступу: http://marihistory.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=483:2011-04-17-14-39-54&catid=48:2011-01-01-15-41-23&Itemid=156
23. Огиевский В. В. Искусственное лесоразведение в Сибири. / В. В. Огиевский. – М.: Гослесбумиздат. – 1962. – С. 175.
24. Ільченко М. Ю. Огієвський Володимир Васильович. Платан професора. /Електронний ресурс. Режим доступу: <http://kpi.ua/ogiyevsky>
25. Державний архів вищих органів влади і управління України, ф. 27, оп. 4, од. 662, стор. 30 – 32.
26. Огієвський Анатолій Володимирович: Бібліографічний показник / [Уклад. Є. О. Філіпович. Редкол. А. В. Крива (голова), Є. О. Філіпович, О. С. Дерлюк, В. Є. Перелигіна]. – Рівне: НУВГП. – 2011. – С. 11.
27. Косовець О. О., Довгич М. І., Соколов В. В. Політичні репресії співробітників гідрометслужби УСРР – УРСР у 1930 – 1940-х рр. / О. О. Косовець, М. І. Довгич, В. В. Соколов // 3 архівів ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ. – Київ-Харків. – 2010. – №2 (35). – С.180–212.
28. Огієвська І. В., Серебряков О. В., Соколов В. В. Пам'яті Анатолія Володимировича Огієвського // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. Окремий відбиток. – К. – 2012. – Том 1 (26). – С. 12.
29. Огієвська І. В. Життєвий і творчий шлях Анатолія Володимировича Огієвського. До 55-річчя від дня смерті. // Праці Центральної геофізичної обсерваторії. – 2007. – №3 (17) – С. 92 – 101.
30. Косовець О., Довгич М., Самойленко Н., Соколов В. Катастрофічна повінь 1931 року на Дніпрі біля Києва: хроніка події та науково-історичне значення / О. Косовець, М. Довгич, Н. Самойленко, В. Соколов // Геопрофіль. – 2011. – № 3 (18). – С. 28 – 36.
31. Тарас Шевченко Повна збірка творів. – К., 1949, т. III, с. 114
32. Ільченко М.Ю. Засновник радіотехнічної школи /

Михайло Юхимович Ільченко. – К.: ТОВ «ВД
«ЕКМО» 2011. –136 с.: іл.

33. Послужной список Прапорщика Запаса
Инженерных войск Владимира Васильевича
Огиевского / Державний політехнічний музей,
м. Київ, Архів родини В. В. Огієвського

Шульга Ольга Миколаївна – старший науковий співробітник
Державного політехнічного музею при НТУУ "КПІ".

Соколов Віктор Володимирович – провідний гідролог відділу
підготовки та видачі інформації Галузевого державного архіву
гідрометслужби, член Національної спілки краєзнавців України.

Куций Святослав Андрійович – учень 11 класу Конотопської
спеціалізованої школи I-III ступенів № 3.